

**คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครู
สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน**
**Characteristics of The School Administrators Demanded
by The Teachers Under The Bangkok Metropolitan
Administration, Bangkhuntian**

ทรงสวัสดิ์ แสงมณี^{1*}

¹นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวม และจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำนวน 340 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย 1) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the characteristics of the school administrators demanded by the teachers under the Bangkok Metropolitan Administration, Bangkhuntian, in the whole level; and as classified by the gender, educational level, work experiences. The sample groups contained 340 teachers under the Bangkok Metropolitan Administration, Bangkhuntian, chosen by a simple random sampling method. Percentage, means, standard deviation and t-test were applied to the data analysis. The findings were 1) the characteristics of the school administrators demanded by the teachers under the Bangkok Metropolitan Administration, Bangkhuntian, in the whole level and in each aspect, were at a high level, especially the aspect of merit was at a highest level. 2) the characteristics of the school administrators demanded by the teachers under the Bangkok Metropolitan Administration, Bangkhuntian, as classified by the gender, educational level and work experiences were not different.

คำสำคัญ : คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร บางขุนเทียน

Keywords : Characteristics of The School Administrators, Bangkok Metropolitan Administration, Bangkhuntian

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นิสิตและนักศึกษา ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ความตอนหนึ่งว่า “การให้การศึกษา นั้น กล่าวโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ การสร้างสรรค์ความรู้ ความคิด พร้อมทั้งคุณสมบัติและจิตใจที่สมบูรณ์ ให้เกิดในตัวบุคคล เพื่อช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุข เพื่อตน เพื่อส่วนรวม ได้ตามควรแก่อัตภาพ ผู้ทำหน้าที่ด้านการศึกษาทุกฝ่ายทุกระดับ ควรจะได้มุ่งทำงานเพื่อวัตถุประสงค์นี้ ยิ่งกว่าสิ่งอื่น” (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, 2549: 88) พระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมานี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด ดังนั้น ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า คุณภาพการจัดการศึกษา จึงเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม การจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร บุคคลที่จะช่วยพัฒนาการศึกษา ก็คือครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อ

ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการ

จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี เป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความซื่อสัตย์ ความรู้ ความสามารถ จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (ธีระรุญเจริญ, 2550: 7)

ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นผู้ที่จะประสานและขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า ด้วยการร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรม จริยธรรม ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นผู้นำที่ดี ก็จะไม่สามารถพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาก็ไม่ประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในเขตบางขุนเทียน ได้รับประสบการณ์การบริหารงานจากผู้บริหารหลายท่านที่มีความสามารถในการบริหารแตกต่างกัน ซึ่งบางโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้ปกครอง

และบางโรงเรียนยังต้องมีการพัฒนาในการบริหารงาน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน แล้วนำมาศึกษาเปรียบเทียบ สรุปเป็นแนวคิดให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาปรับปรุงคุณลักษณะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นสารสนเทศนำไปใช้ในการพัฒนา กำหนดนโยบาย หลักการในการคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ตั้งแต่ปริญญาตรีลงมาและสูงกว่าปริญญาตรี
4. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ประสบการณ์

น้อยและประสบการณ์มาก

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก
2. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน
3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ตั้งแต่ปริญญาตรีลงมาและสูงกว่าปริญญาตรี ไม่แตกต่างกัน
4. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ประสบการณ์น้อยและประสบการณ์มาก ไม่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 16 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 680 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครู จาก 16

โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 340 คน เมื่อเปรียบเทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) เกินกว่าเกณฑ์และยอมรับได้

1.4.2 ด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ตั้งแต่ปริญญาตรีลงมาและสูงกว่าปริญญาตรีจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ประสบการณ์น้อยและประสบการณ์มาก

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา รวม 5 ด้าน (นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2534: 39-40 และภิญโญ สาร, 2523: 352) ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวม

2. ได้ทราบความแตกต่าง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครสามารถนำข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายและจัดการบริหารภายในโรงเรียน

สังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป

4. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครสามารถนำข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายในการสรรหา การพัฒนา การฝึกอบรม ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครต่อไป

5. นำไปใช้เป็นแนวทางขยายงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 16 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 680 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครู จาก 16 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 340 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีความเชื่อมั่น 0.98 โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และ

ประสพการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร ด้านละ 12 ข้อ รวม 60 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's Scales) 5 ระดับ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามจำนวน 340 ฉบับ และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพยายามเก็บคืนให้ครบด้วยตนเอง โดยการชี้แนะผู้ตอบแบบสอบถามให้แก้ไขในกรณีที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 340 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (P) และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวม นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) (ลูวิมล ตีรกันันท์, 2548: 201) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) (รัตนะ บัวสนธิ, 2540: 142)

3. เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสพการณ์การทำงาน โดยใช้ t-test (independent) (บุญชม ศรีสะอาด, 2547: 218)

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสพการณ์การทำงาน

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	160	47.06
หญิง	180	52.94
รวม	340	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา	257	75.59
สูงกว่าปริญญาตรี	83	24.41
รวม	340	100.00
3. ประสพการณ์การทำงาน		
ประสพการณ์น้อย	171	50.29
ประสพการณ์มาก	169	49.71
รวม	340	100.00

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 340 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94 และเป็นเพศชาย จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ

47.06 โดยมีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 75.59 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 24.41 ส่วนประสบการณ์การทำงาน มีประสบการณ์น้อย จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 50.29 และมีประสบการณ์มาก จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 49.71

3.2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวม

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียนในภาพรวม

คุณลักษณะ	n	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านภาวะผู้นำ	340	4.45	.66	มาก
ด้านวิชาการ	340	4.42	.63	มาก
ด้านคุณธรรม	340	4.58	.65	มากที่สุด
ด้านบุคลิกภาพ	340	4.47	.63	มาก
ด้านความสามารถในการบริหาร	340	4.47	.62	มาก
รวม	340	4.48	.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ

ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากลงมาหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านภาวะผู้นำ และด้านวิชาการ ซึ่งตอบรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และสอดคล้องกับการวิจัยของสมชาย ยมรัตน์ (2549: 113-115) ซึ่งได้ทำรายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะ 113-115 ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของพิทักษ์ อุทัย (2549: 66-67) ซึ่งได้ทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะ ด้าน	เพศชาย		เพศหญิง		t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
ภาวะผู้นำ	4.44	.63	4.46	.68	0.219
วิชาการ	4.40	.63	4.44	.62	0.590
คุณธรรม	4.55	.64	4.61	.65	0.766
บุคลิกภาพ	4.47	.61	4.47	.64	0.009
ความสามารถ ในการบริหาร	4.47	.61	4.46	.63	0.145
รวม	4.47	.62	4.49	.64	0.288

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวม ครูหญิง แสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูชาย โดยไม่แตกต่างกัน ซึ่งตอบรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 และสอดคล้องกับการวิจัยของบุญเลิศ ธรรมมา (2547: 112-116) ซึ่งได้ทำรายงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิจัยของพิทักษ์ อุทร์พย์ (2549: 66-67) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่าคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ครูหญิง แสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม มากกว่าครูชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยธรรมชาติของเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนโยน มีความละเอียดอ่อน และมีข้อจำกัดทางด้านกายภาพมากกว่า จึงต้องการผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูง อีกทั้งความรู้ทางวิชาการ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้ทางวิชาการทั่วไป หรือความรู้ทางวิชาชีพ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับระเบียบ หรือข้อกฎหมายใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพศหญิงซึ่งเป็นเพศที่มีความละเอียดรอบคอบและเจ้าระเบียบกว่า จึงให้ความสำคัญทางด้านงานวิชาการมากกว่า นอกจากนี้แล้ว เพศหญิงตระหนักถึงการปฏิบัติในเรื่องคุณธรรมมา จึงให้ความสำคัญทางด้านคุณธรรมมากกว่าเพศชาย

2. ครูชาย แสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความสามารถในการบริหารมากกว่าครูหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศชายเป็นเพศที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ชอบเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตาม มีความเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีความสามารถในการบริหารสูง สามารถนำพาให้สถานศึกษามีความเจริญก้าวหน้า เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงให้ความสำคัญด้านความสามารถในการบริหารมากกว่าเพศหญิง

3. ครูชายและครูหญิงแสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านบุคลิกภาพเท่ากัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศชายและเพศหญิงต่างก็ต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีความพร้อมและสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม จึงให้ความสำคัญทางด้านบุคลิกภาพเท่ากัน

โดยไม่แตกต่างกันทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าไม่แตกต่างกันทุกข้อ

3.4 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียนจำแนกตามระดับการศึกษา

คุณลักษณะด้าน	ตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา		สูงกว่าปริญญาตรี		t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
ภาวะผู้นำ	4.45	.67	4.46	.65	0.188
วิชาการ	4.42	.64	4.42	.60	0.007
คุณธรรม	4.58	.64	4.57	.67	0.209
บุคลิกภาพ	4.48	.63	4.45	.62	0.309
ความสามารถในการบริหาร	4.48	.61	4.43	.64	0.579
รวม	4.48	.64	4.47	.64	0.180

จากตารางที่ 4 พบว่า ในภาพรวม ครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมาแสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี โดยไม่แตกต่างกัน ซึ่งตอบรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 และสอดคล้องกับการวิจัยของพิทักษ์ อุทัย (2549: 66-67) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรี ลงมาแสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร มากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเมตตากรุณา มีความยุติธรรม ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานอย่างเสมอภาค มีเหตุผลวางตัวเป็นกลางสม่ำเสมอ และไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีการศึกษาต่างกัน จึงให้ความสำคัญด้านคุณธรรมมากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อีกทั้งครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา ต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความหนักแน่น รับผิดชอบ ความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นผู้ฟังที่ดีมีความเชื่อมั่น

ในความสามารถของตนเองและไม่ดูถูกผู้อื่น ถึงแม้ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีการศึกษาต่างกัน จึงให้ความสำคัญด้านบุคลิกภาพ มากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้แล้วครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดบุคลากรเข้าทำงานได้อย่างเหมาะสม ให้การสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นพัฒนา และมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีการศึกษาแตกต่างกัน จึงให้ความสำคัญด้านความสามารถในการบริหาร มากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

2. ครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี แสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำ มากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้จากการศึกษาดูงาน หรือการสัมมนาในด้านภาวะผู้นำ จึงให้ความสำคัญด้านภาวะผู้นำ มากกว่าครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา

3. ครูซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา และสูงกว่าปริญญาตรีแสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิชาการเท่ากัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู ซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีลงมาและครูซึ่ง มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ต่างก็ต้องการผู้บริหารที่มีคุณลักษณะด้านวิชาการ ซึ่งแสดงถึงความรู้ความสามารถ ทักษะกระบวนการ ความเชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร และกระบวนการเรียน การสอน จึงให้ความสำคัญด้านวิชาการเท่ากัน

โดยไม่แตกต่างกันทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าไม่แตกต่างกันทุกข้อ

3.5 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

คุณลักษณะด้าน	ประสบการณ์น้อย		ประสบการณ์มาก		t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
ภาวะผู้นำ	4.41	.68	4.49	.64	1.135
วิชาการ	4.42	.63	4.42	.63	0.050
คุณธรรม	4.58	.65	4.58	.64	0.087
บุคลิกภาพ	4.45	.64	4.49	.62	0.640
ความสามารถในการบริหาร	4.45	.62	4.49	.62	0.612
รวม	4.46	.64	4.49	.63	0.280

จากตารางที่ 5 พบว่า ในภาพรวม ครูซึ่งมีประสบการณ์มากแสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูซึ่งมีประสบการณ์น้อย โดยไม่แตกต่างกัน ซึ่งตอบรับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 4 และสอดคล้องกับการวิจัยของบุญเลิศ ธรรมมา (2547: 112-116) ซึ่งได้ทำรายงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุครัฐูปการศึกษ (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถม

ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ครูซึ่งมีประสบการณ์มากแสดงระดับ ความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารสถาน ศึกษาด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ และด้าน ความสามารถในการบริหาร มากกว่าครูซึ่งมี ประสบการณ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูซึ่งมี ประสบการณ์มาก ได้รับประสบการณ์ในการ บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหารจากผู้บริหาร หลายท่าน จึงให้ความสำคัญด้านภาวะผู้นำ ด้าน บุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร มากกว่าครูซึ่งมีประสบการณ์น้อย

2. ครูซึ่งมีประสบการณ์น้อยและประสบการณ์ มากแสดงระดับความต้องการคุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ และด้าน คุณธรรมเท่ากัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูซึ่งมี ประสบการณ์น้อยและครูซึ่งมีประสบการณ์มาก ต่างก็ต้องการผู้บริหารที่มีคุณลักษณะด้านวิชาการ ซึ่งแสดงถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการ ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และ กระบวนการเรียนการสอน จึงให้ความสำคัญทาง ด้านวิชาการเท่ากัน นอกจากนี้แล้วการบริหารที่ดี จะใช้ความเก่งอย่างเดียวไม่พอ ผู้บริหารต้องมี คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักธรรมประจำใจ รู้ดี รู้ชั่ว รู้สิ่งที่ดีควรทำและไม่ควรทำ ดังนั้น ครูซึ่ง มีประสบการณ์น้อยและครูซึ่งมีประสบการณ์มาก จึงให้ความสำคัญด้านคุณธรรมเท่ากัน โดยไม่

แตกต่างกันทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าไม่แตกต่างกันทุกข้อ ยกเว้น ในด้านภาวะ ผู้นำ ข้อที่ว่า “มีความสามารถในการโน้มน้าวให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติในสิ่งดีงามและถูกต้อง” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. สรุป

4.1 สรุปผลการศึกษา

ประเด็นที่น่าสนใจที่พบจากการวิจัย คือ

1. ครูที่ปฏิบัติการสอนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ทั้งในภาพรวม และครูที่มีเพศ ต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ การทำงานต่างกัน แสดงระดับความต้องการ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้าน คุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดเหมือนกัน แสดง ให้เห็นว่าทั้งในภาพรวม และครูที่มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน ต้องการผู้บริหารที่มีคุณธรรมมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่อง “ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน และหน่วยงาน”

2. เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ที่น่าสังเกตคือ ครูที่ มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ การทำงานต่างกัน แสดงระดับความต้องการ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่าง กันทุกด้านและทุกข้อเหมือนกัน ยกเว้นจำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน ในด้านภาวะผู้นำ ข้อที่ว่า “มีความสามารถในการโน้มน้าวให้ผู้ใต้ บังคับบัญชาปฏิบัติในสิ่งดีงามและถูกต้อง” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูที่มีประสบการณ์มากได้รับ

ประสบการณ์การบริหารงานจากผู้บริหารหลายท่าน จึงต้องการผู้บริหารที่ใช้หลักจิตวิทยาหรือมรรุสวาจาที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม แตกต่างกับครูซึ่งมีประสบการณ์น้อยที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

4.2 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความสามารถของตนเองในการวางแผนงาน การมอบหมายงาน และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

1.2 ด้านวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาวิชาการ

1.3 ด้านคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในการมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานและหน่วยงาน

1.4 ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความหนักแน่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้ฟังที่ดี และเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี

1.5 ด้านความสามารถในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และมีความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายผลการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการบริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

5. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.นิภา พงศ์วิรัตน์ ดร.อิลองก้อร์ จารุจิต และ ดร.เกตุสุเดช กำแพงแก้ว ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ ดร.ณัฐรัตน์ สมนาม นางกมลพร อ่ำพิจิตร ดร.จรีลักษณ์ รัตนาพันธ์ และนางชลตววรรณ ขุมเพชร ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาตรวจแก้เครื่องมือในการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณครูในโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้แบบสอบถาม ขอขอบพระคุณ คุณชณันกร เพ็ชรวัฒนา นักแปล และนักเขียนอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบ และแก้ไขการเขียน

6. เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. 2550. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอล.ที.เพรส.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2534. **ก้าวสู่ผู้บริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

- สุวีริยาสาสน์. 2547. วิธีการทางสถิติ สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์.
- บุญเลิศ ธรรมมา. 2547. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พิทักษ์ อุทรัพย์. 2549. **การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ภิญโญ สาร. 2523. **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ส.ศ.การพิมพ์.
- รัตน์ะ บัวสนธิ. 2540. **การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงประเมิน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ต้นอ้อ แกรมมี.
- สมชาย ยมรัตน์. 2549. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. 2549. **พอสอนอ่าน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. 2548. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R.B. and Daryle W. Morgan. 1970, July. Determining Sample Size for Research Activities. **Journal of Educational and Psychological Measurement** 30: 608.